ZESZYTY NAUKOWE UNIWERSYTETU SZCZECIŃSKIEGO

NR 668 FINANSE, RYNKI FINANSOWE, UBEZPIECZENIA NR 41 2011

IZABELA EMERLING

Uniwersytet Ekonomiczny im. Karola Adamieckiego w Katowicach

BILANS W ŚWIETLE REGULACJI KRAJOWYCH I MIĘDZYNARODOWYCH – RÓŻNICE

Wprowadzenie

Sprawozdanie realizujące zasadę wiernego i rzeczywistego obrazu powinno dążyć do zachowania określonych standardów takich jak: cecha wiarygodności , kompletności, sprawdzalności i prawidłowości[1]. Opracowanie międzynarodowych standardów rachunkowości ma na celu ujednolicenie informacji w zakresie wielu kategorii wykorzystywanych w rachunkowości, wprowadzenie jednolitych sposobów pomiarowych tych kategorii. Wynika to z postępujących procesów globalizacji, z ukształtowania się jednolitego rynku finansowego. Stosowanie międzynarodowych standardów rachunkowości nie jest łatwe, a czasami występują sprzeczności z punktu widzenia krajowych regulacji rachunkowości.

Celem artykułu jest ukazanie niektórych nowych propozycji, jakie pojawiają się w zakresie pomiaru na skutek stosowania międzynarodowych standardów rachunkowości.

1. Zasadnicze różnice w prezentacji bilansu według regulacji krajowych i międzynarodowych

Zasadnicze różnice między rozwiązaniami proponowanymi przez międzynarodowe standardy rachunkowości a ustawą o rachunkowości ujawniają się w strukturalnym ujęciu bilansu, w sposobach pomiaru aktywów i pasywów[2].

[1] W. Gabrusewicz, Z. Kołaczyk: *Bilans wartość poznawcza i analityczna*, Difin, Warszawa 2005, s. 20.

[2] E. Walińska: *Międzynarodowe standardy rachunkowości Ogólne zasady pomiaru i prezentacji pozycji bilansu i rachunku wyników*, Oficyna Wolters Kluwer Bussiness Kraków 2007, s. 88.

Temu zagadnieniu poświęcony jest artykuł. Pokazano w nim różnice w klasyfikacji kategorii bilansowych, a wybrane szczegółowe propozycje tych różnic omówiono.

Podsumowanie różnic wynikających z zastosowania wymogów ustawy o rachunkowości i MSR zawiera tabela 1. Porządkuje ona informacje co do rozbieżności występujących w praktyce. Zestawienie podzielono na część dotyczącą uregulowań zgodnych z ustawą o rachunkowości i część związaną z Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości. Układ taki pozwala na dokonanie porównań i odnalezienie różnic.

Tabela 1

Różnice w prezentacji bilansu

Zakres uregulowań	Ustawa o rachunkowości	MSR/MSSF
Aktywa trwałe		
Prawo wieczyste użytkowania gruntów	Zaliczane do środków trwałych (grunty)	Zgodnie z MSR 16 stanowi leasing operacyjny
Amortyzacja środków trwałych	Dozwolony odpis jednorazowy dla środków o wartości poniżej 3500 zł	Zgodnie z MSR 16 niedozwolony odpis jednorazowy
Wycena środków trwałych w wartości godziwej	Wycena taka niedozwolona, wyjątek ustawowe przeszacowania	Dozwolona, a skutki należy odnieść na kapitał z aktualizacji wyceny (MSR 16)
Odpis z tytułu trwałej utraty wartości	Poprzez porównanie wartości bilansowej składnika z jego ceną sprzedaży	Poprzez porównanie wartości bilansowej do wartości odzyskiwanej, którą stanowi niższa z dwóch wartości: wartość użytkowa lub wartość godziwa- koszty sprzedaży (MSR 36)
Wycena wartości niematerialnych i prawnych według wartości godziwej	Niedozwolona	Dozwolona (MSR 38)
Okres użytkowania wartości niematerialnych o prawnych	Musi być określony	Może być określony lub nieokreślony MSR 38
Aktywa obrotowe		
Specjalistyczne części zamienne	Zaliczane do zapasów	Ujęte zgodnie z MSR 16 jako środki trwałe. Przy spełnionych kryteriów określonych w MSR nie muszą być amortyzowane, tylko podlegają testom na utratę wartości
Wycena środków pieniężnych w walutach	Wycena po kursie średnim NBP ustalonym dla danej waluty na dzień wyceny	Przeliczane przy zastosowaniu kursu zamknięcia (MSR 21)
Prezentacja aktywów przeznaczonych do sprzedaży	Prezentowane łącznie z innymi pozycjami aktywów	Prezentacja w osobnej pozycji bilansowej (MSSF 5)
Rozchód materiałów	Dozwolone metody: 1.ceny przeciętne	Dozwolone metody (MSR 2): 1.średnie koszty ważone

Zakres uregulowań	Ustawa o rachunkowości	MSR/MSSF
	2. FIFO 3. LIFO 4.szczegółowa identyfikacja	2. FIFO 3.szczegółowa identyfikacja
Wycena tymi samymi metodami dla podobnych zapasów	Brak uregulowań	MSR 2 narzuca wycenę takimi samymi metodami zapasów o podobnej istocie i przeznaczeniu
Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania		
Zobowiązania w walucie obcej	Ujęcie według kursu sprzedaży waluty stosowanej przez bank, z którego usług korzysta jednostka nie niższym niż kurs średni danej waluty podawany przez NBP	Ujęcie w walucie funkcjonalnej według kursu obowiązującego na dzień transakcji (MSR 21)
Prezentacja zobowiązań i rozliczeń międzyokresowych biernych	Prezentowane są rozdzielnie	Prezentowane łącznie, czyli rozliczenia międzyokresowe bierne traktowane są jako zobowiązania (MSR 37)

Źródło: opracowanie własne.

Jak wynika z tabeli 1, występuje dość duża liczba różnic w zakresie prezentacji pozycji bilansowych. W przypadku prezentacji aktywów trwałych na uwagę zasługują różnice dotyczące wyceny. W MSR 38 wymienione są przykładowe wartości niematerialne i prawne takie jak: programy komputerowe, zestawienia kontrahentów, licencje, franszyza, relacje z kontrahentami, lojalność odbiorców. Wyłączone z tej grupy są prawa do kopalin i złóż oraz te wartości , które są prze[3]znaczone do odsprzedaży, aktywa z tytułu odroczonego podatku i inne. W przypadku wyceny wartości niematerialnych i prawnych według MSR dozwolona jest wycena według wartości godziwej. W przypadku wartości niematerialnych i prawnych MSR 36 nakazuje przeprowadzenie testu na utratę wartości dla wartości niematerialnych i prawnych, które nie mają określonego okresu użytkowania. Test ten polega na porównaniu wartości bilansowej danego składnika z jego wartością porównywalną[4]. Podobne przyzwolenie występuje przy wycenie środków trwałych. Można zatem wysunąć wniosek, iż polskie ustawodawstwo bardziej skłania się ku wycenie historycznej, natomiast standardy międzynarodowe uwzględniając zmienne otoczenie podmiotu gospodarczego skłaniają się ku wartości godziwej, która bardziej adekwatnie odzwierciedla faktyczną wartość składników aktywów[5].

[3] *Standardy rachunkowości wobec wyzwań współczesnej gospodarki,* Tom II *Analiza Standarów Rachunkowości,* red. Z. Messner, Akademia Ekonomiczna w Katowicach, Katowice 2006, s. 135.

[4] A. Jaruga (red.): *Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF/MSR) a ustawa o rachunkowości - podobieństwa i różnice*, Wyd. SKwP, Warszawa 2007, s 39.

[5] E. Walińska: *Międzynarodowe standardy…, op. cit.,* s. 98 - 99.

W wypadku aktywów obrotowych różnice w prezentacji nie są znaczne. Ważną natomiast różnicą jest zakaz stosowania zgodnie z MSR rozchodu materiałów według metody LIFO[6]. W jednostce gospodarczej kapitał może pochodzić z zewnątrz lub wewnątrz. Według MSR na wysokość kapitału wpływa koncepcja zachowania kapitału. Różnica pomiędzy tymi podejściami polega na innym podejściu do skutków wahań cen aktywów i wartości zobowiązań[7]. W zakresie prezentacji zobowiązań i rezerw na zobowiązania ważną zmianą jest prezentacja rozliczeń międzyokresowych biernych jako zobowiązania – wynika to z MSR. Występują również inne, bardziej szczegółowe różnice w prezentacji bilansu. Jednakże nie mają one tak dużego wpływu na bilans jak różnice zaprezentowane w zestawieniu.

2. Bilans przedsiębiorstwa produkcyjnego sporządzony według ustawy o rachunkowości oraz jego przekształcenie według wymogów międzynarodowych

Bilans przedstawiony w tabeli 2 został sporządzony zgodnie z wymogami zawartymi w ustawie o rachunkowości.

Tabela 2

Bilans przedsiębiorstwa sporządzony na dzień 31.12.200X

Aktywa		Kwota	Pasywa		Kwota
A	Aktywa trwałe	1 226 272,36	A	Kapitał (fundusz) własny	534 249,54
I	Wartości niematerialne i prawne	73 474,50	I	Kapitał (fundusz) podstawowy	364 000,00
1.	Koszty zakończonych prac rozwojowych	0,00	II	Należna wpłaty na kapitał podstawowy (wielkość ujemna)	0,00
2	Wartość firmy	0,00	III	Udziały (akcje) własne (wielkość ujemna)	0,00
3	Inne wartości niematerialne i prawne	73 474,50	IV	Kapitał (fundusz) zapasowy	0,00
4	Zaliczki na wartości niematerialne i prawne	0,00	V	Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny	0,00
II	Rzeczowe aktywa trwałe	1 296 797,86	VI	Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe	0,00
1	Środki trwałe	1 296 797,86	VII	Zysk (strata) z lat ubiegłych	0,00

[6] J. Turyna: *Rachunkowość finansowa*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2008, s. 107.

[7] Z. Fedak: *Przegląd różnic miedzy Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości a ustawą o rachunkowości*, SKwP, Warszawa 2007, s. 22.

Aktywa		**Kwota**	**Pasywa**		**Kwota**
a)	grunty (w tym prawo użytkowania wieczystego gruntu)	899 815,17	VIII	Zysk (strata) netto	170 249,54
b)	budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	124 000,00	IX	Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego (wielkość ujemna)	0,00
c)	urządzenia techniczne i maszyny	153 070,90	B	Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	3 175 209,48
d)	środki transportu	48 242,74	I	Rezerwy na zobowiązania	0,00
e)	inne środki trwałe	51 669,05	II	Zobowiązania długoterminowe	0,00
III	Należności długoterminowe	0,00	III	Zobowiązania krótkoterminowe	3 175 209,48
IV	Inwestycje długoterminowe	0,00	1	Wobec jednostek powiązanych	615 809,87
V	Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	0,00	a)	z tytułu dostaw i usług, o okresie wymagalności:	495 809,87
B	Aktywa obrotowe	2 359 186,66		- do 12 miesięcy	495 768,13
I.	Zapasy	353 422,79		- powyżej 12 miesięcy	41,74
1.	Materiały	122 700,49	b)	Inne	120 000,00
2.	Półprodukty i produkty gotowe	168 700,49	2	Wobec pozostałych jednostek	2 559 399,61
3.	Produkty gotowe	0,00	a)	kredyty i pożyczki	688 000,00
4.	Towary	0,00	d)	z tytułu dostaw i usług, o okresie wymagalności:	1 251 253,16
5.	Zaliczki na dostawy	62 021,54		- do 12 miesięcy	1 251 253,16
II	Należności krótkoterminowe	1 492 618,73	g)	z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń i innych świadczeń	321 890,57
1.	Należności od jednostek powiązanych	8 658,00	h)	z tytułu wynagrodzeń	60 803,52
a)	Z tytułu dostaw i usług, o okresie spłaty	8 658,00	i)	inne	237 452,36
-	Do 12 miesięcy	8 658,00	3	Fundusze specjalne	000
2.	Należności od pozostałych jednostek	1 483 960,73	IV	Rozliczenia międzyokresowe	0,00
a)	Z tytułu dostaw i usług, o okresie spłaty	1 323 592,79			
-	Do 12 miesięcy	1 323 592,79			
b)	Z tytułu podatków, dotacji, ceł, ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych	152 302.34			

Aktywa		Kwota	Pasywa		Kwota
c)	Inne	8 065,60			
III.	Inwestycje krótkoterminowe	508 404,01			
1.	Krótkoterminowe aktywa finansowe	508 404,01			
	Środki pieniężne i inne aktywa pieniężne	508 404,01			
	- środki pieniężne w kasie i na rachunkach	508 404,01			
IV	Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	4 741,40			
	SUMA	3 709 459,02		SUMA	3 709 459,02

Źródło: opracowanie własne.

Przekształcenia na potrzeby ujęcia bilansu według MSR. Jednostka wycenia materiały stosując metodę LIFO. Metoda ta jest dozwolona przez ustawę o rachunkowości. Rozchód materiałów następuje w odstępach jednomiesięcznych. Zgodnie z MSR 2 zabronione jest stosowanie metody LIFO. Jednostka, chcąc wprowadzić zmiany polegające na prowadzeniu rachunkowości zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości, jest zobowiązana do stosowania innych metod dozwolonych przez te standardy. MSR 2 dopuszcza stosowanie metody FIFO. W związku z tym zarząd spółki zdecydował się na użycie tej metody zamiast stosowanej metody LIFO.

Zgodnie z wyceną metodą FIFO wartość materiałów na dzień bilansowy wynosi 120 200 zł. Różnica między wyceną metodą LIFO a FIFO wynosi 2 500 zł. Kwota ta wynika z obliczenia różnicy pomiędzy kwotą 122 700 zł i kwotą 120 200 zł. O kwotę 2 500 zł zostanie pomniejszona wartość materiałów i jednocześnie zmniejszona kwota wyniku finansowego (ze względu na brak produktów gotowych – wszystkie zostały sprzedane, więc zużyte materiały wpływają na wynik finansowy). Zostało to zaprezentowane w tabeli 3.

Tabela 3

Zestawienie zmian wskutek zmiany metody wyceny rozchodu materiału

Aktywa	Kwota	Pasywa	Kwota
B. Aktywa obrotowe		A. Kapitał własny	
I. Zapasy		VIII. Zysk (strata) netto	-2 500 zł
1. Materiały	-2 500 zł		

Źródło: opracowanie własne.

Druga zmiana wiąże się z wycena prac rozwojowych. Spółka w roku 2008 poniosła koszty na prace rozwojowe w wysokości 4 741,40 zł. Prace te zostały ujęte na koncie „Rozliczenia międzyokresowe kosztów". W momencie ich zakończenia spółka planowała przeksięgować je na konto „Wartości niematerialne i prawne".

Zgodnie z MSR 38 spółka udowodniła:

- możliwość ukończenia składnika wartości niematerialnych oraz przeznaczenia do użytkowania lub sprzedaży,
- zamiar ukończenia tego składnika oraz zamiar jego użytkowania lub przeznaczenia do sprzedaży,
- zdolność do użytkowania lub sprzedaży składnika wartości niematerialnych,
- sposób, w jaki przyszły składnik wartości niematerialnych będzie generował prawdopodobne przyszłe korzyści, np. istnienie rynku na potencjalne wyroby powstające dzięki składnikowi wartości niematerialnych lub na sam składnik,
- dostępność stosownych środków (technicznych, finansowych i innych), które posłużą zakończeniu prac rozwojowych oraz użytkowaniu lub sprzedaży składnika wartości niematerialnych,
- możliwość wiarygodnego ustalenia nakładów poniesionych w czasie trwania prac rozwojowych, które można bezpośrednio przyporządkować temu składnikowi wartości niematerialnych.[8]

W związku z tym spółka powinna ująć niezakończone prace rozwojowe jako element wartości niematerialnych i prawnych (por. tabela 4)9.

Tabela 4

Zestawienie zmian na wskutek odmiennego ujęcia niezakończonych prac rozwojowych

Aktywa	**Kwota**
A. Aktywa trwałe	
I. Wartości niematerialne i prawne	
3. Inne wartości niematerialne i prawne	+ 4 741,40 zł
B. Aktywa obrotowe	
IV. Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	- 4 741,40 zł

Źródło: opracowanie własne.

Trzecia zmiana dotyczy ujęcia części zamiennych. Spółka w pozycji półprodukty i produkty gotowe wykazała części zamienne wyprodukowane przez

[8] http://aktualnosciksiegowe.pl/jak-odroznisz-koszty-badawcze-od-rozwojowych/docs/70_0/2068/View

[9] W. Gabrusewicz*: Sprawozdawczość finansowa*, Wyższa Szkoła Handlu i Rachunkowości, Poznań 2005, s. 54-55.

spółkę, a używane na potrzeby nagłych awarii. Wartość zapasów stanowiących części zamienne wynosi 8 700 zł.

Zgodnie z MSR 16 części zamienne oraz awaryjne o przewidywanym okresie użytkowania powyżej 12 miesięcy są zaliczane do środków trwałych. Zgodnie z tym należy zmienić sposób prezentacji tych aktywów w bilansie spółki, co prezentuje tabela 5.

Tabela 5

Zestawienie zmian na wskutek odmiennej kwalifikacji części zamiennych

Aktywa	**Kwota**
A. Aktywa trwałe II. Rzeczowe aktywa trwałe 1. Środki trwałe e) inne środki trwałe	 + 8 700 zł
B. Aktywa obrotowe I. Zapasy 2. Półprodukty i produkty gotowe	 - 8 700 zł

Źródło: opracowanie własne.

Czwarta zmiana jest związana ze sprzedażą środka trwałego. Spółka planuje sprzedaż środka trwałego zaliczanego do kategorii urządzeń technicznych i narzędzi o wartości początkowej 20 000 zł, którego umorzenie na początek roku 2008 wynosiło 15 000 zł. Odpis umorzenia w bieżącym okresie – 3 000 zł. Decyzja o sprzedaży środka zapadła 01.01.2008 r.

Zgodnie z MSSF 5 aktywa, które są przeznaczone do zbycia, wykazuje się w osobnej pozycji i zaprzestaje ich amortyzacji. W związku z powyższym środki trwałe przeznaczone do sprzedaży i wykazywane w pierwotnym bilansie w kwocie 2 000 zł (20 000 – 15 000 – 3 000) ujęte będą w kwocie 5 000 zł. Kwota ta nie uwzględnia odpisów amortyzacyjnych za bieżący rok. Zatem w bilansie zostanie zwiększony wynik finansowy o 3 000 zł, gdyż jest on odwróceniem amortyzacji wpływającej na wynik finansowy jednostki. Ponadto w informacji dodatkowej spółka powinna ująć informacje na temat środka przeznaczonego do sprzedaży (por. tabela 6).

Kolejna zmiana wynika z faktu, że spółka planuje sprzedać zobowiązanie zaliczane do grupy pozostałych zobowiązań krótkoterminowych[10]. Zgodnie z ustawą o rachunkowości zobowiązania krótkoterminowe wycenia się w kwocie wymaganej zapłaty[11]. Wartość zobowiązania to 7 000 zł. Decyzja o sprzedaży zobowiązania zapadła 01.01.2008 r.

[10] K. Winiarska: *MSR 1 Prezentacja sprawozdań finansowych*, Difin, Warszawa 2007, s. 48-49.

[11] Ustawa z dnia 29 września 1994 r. *o rachunkowości*, Dz.U. nr 152 z 2009 roku, poz. 1223 z późniejszymi zmianami z późniejszymi zmianami, art. 28.

Tabela 6

Zestawienie zmian w związku z prezentacją aktywów przeznaczonych do zbycia

Aktywa	Kwota	Pasywa	Kwota
A. Aktywa trwale		A. Kapitał własny	
II. Rzeczowe aktywa trwałe		VIII. Zysk (strata) netto	+ 3 000 zł
1. Środki trwałe			
c) urządzenia techniczne i maszyny	- 2 000 zł		
4. Środki trwałe przeznaczone do zbycia	+ 5 000 zł		

Źródło: opracowanie własne.

Zgodnie z MSSF zobowiązania przeznaczone do sprzedaży powinny być wykazywane w osobnej grupie, zatem o kwotę 7 000 zmniejszy się pozycja zobowiązań innych, a zostanie utworzona nowa kategoria „zobowiązania przeznaczone do zbycia" (por. tabela 7).

Tabela 7

Zestawienie zmian w związku z prezentacją zobowiązań przeznaczonych do sprzedaży

Pasywa	Kwota
B. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	
III. Zobowiązania krótkoterminowe	
1. Wobec pozostałych jednostek	
i) inne	- 7 000 zł
4. Zobowiązania przeznaczone do zbycia	+ 7 000 zł

Źródło: opracowanie własne.

Następna zmiana jest spowodowana nabyciem w grudniu 2008 r. komputera o wartości 3 000 zł. Zgodnie z uregulowaniami ustawy o podatku dochodowym środek trwały, którego wartość nie przekracza 3 500 zł może być jednorazowo amortyzowany. Zgodnie z MSR 16 nie można natomiast dokonywać jednorazowych odpisów amortyzacyjnych. W związku z tym komputer powinien być wykazany jako środek trwały w aktywach trwałych, a wynik finansowy powinien być zwiększony o kwotę 3 000 zł, co jest zaprezentowane w tabeli 8.

Tabela 8

Zestawienie zmian w związku z zakazem jednorazowych odpisów amortyzacyjnych

Aktywa	Kwota	Pasywa	Kwota
A. Aktywa trwale		A. Kapitał własny	
II. Rzeczowe aktywa trwałe		VIII. Zysk (strata) netto	+ 3 000 zł
1. Środki trwałe			
c) urządzenia techniczne i maszyny	+ 3 000 zł		

Źródło: opracowanie własne.

Zmiany wymaga też ujecie należności z tytułu dostaw i usług, które spółka wykazała w walucie obcej w kwocie 20 000 EUR wycenione według kursu średniego NBP na dzień bilansowy (4,1724 zł), co dało w bilansie kwotę 83 448 zł.

Zgodnie z MSR 21 należności powinny być wyceniane po kursie zamknięcia stanowiącym kurs natychmiastowej wymiany na dzień bilansowy. Spółka korzysta z usług banku Raiffeisen, którego kurs kupna EUR na dzień bilansowy wyniósł 4,0782, zatem kwota należności z tytułu dostaw i usług wynosi 81 564,00 zł. Różnica z wyceny 83 448 zł-81 564 zł = 1 884 zł będzie stanowić koszty finansowe i wpłynie na wysokość wyniku finansowego. Wskazaną zmianę przedstawia tabela 9.

Tabela 9

Zestawienie zmian w związku z wyceną bilansową walut

Aktywa	Kwota	Pasywa	Kwota
A. Aktywa obrotowe		A. Kapitał własny	
II. Należności krótkoterminowe		VIII. Zysk (strata) netto	- 1 884,00 zł
2. Od pozostałych podmiotów			
a) z tytułu dostaw i usług			
- do 12 miesięcy	- 1 884,00 zł		

Źródło: opracowanie własne.

Kolejna zmiana jest również spowodowana inną wysokością kursu walutowego. Spółka w zobowiązaniach z tytułu dostaw i usług wykazała zobowiązanie w walucie obcej w kwocie 32 000 EUR wycenione według kursu średniego NBP na dzień bilansowy, który wynosił 4,1724 zł, co dało kwotę zobowiązań w bilansie 133 516,80 zł. Zgodnie z MSR 21 zobowiązania powinny być wyceniane po kursie zamknięcia stanowiącym kurs natychmiastowej wymiany na dzień bilansowy[12]. Spółka korzysta z usług banku Raiffeisen, którego kurs sprzedaży EUR na dzień bilansowy wyniósł 4,2881 zł, zatem wartość zobowiązań z tytułu dostaw i usług wynosi 137 219,20 zł. Różnica z wyceny 137 219,20 – 133 516,80 = 3 702,40 zł. O taką kwotę zostaną zwiększone zobowiązania i jednocześnie zmniejszony wynik finansowy (por. tabela 10).

Ostatnią zmianę spowodował zakup w styczniu 2008 r. maszyny do produkcji wyrobów metalowych. Wartość środka wynosiła 10 000 zł. Spółka amortyzuje ten środek trwały w okresie 5 lat, zatem umorzenie w 2008 wynosi 2 000 zł. Jednakże w maszynie tej można wyodrębnić istotną część składową o wartości 4 000 zł. MSR 16 stwierdza, że każda część składowa pozycji środków trwałych, której cena nabycia lub koszt wytworzenia jest istotny w porównaniu z ceną nabycia lub kosztem wytworzenia całej pozycji, jest amortyzowana osobno.

[12] W. Gabrusewicz: *Sprawozdawczość…, op. cit.*, s.167-168.

Tabela 10

Zestawienie zmian w związku z wyceną bilansową zobowiązań w walutach obcych

Pasywa	Kwota
A. Kapitał własny	
VIII. Zysk (strata) netto	- 3 702,40 zł
B. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	
III. Zobowiązania krótkoterminowe	
2. Wobec pozostałych jednostek	
d) z tytułu dostaw i usług	
- do 12 miesięcy	+ 3 702,40 zł

Źródło: opracowanie własne.

Zgodnie z tym część składowa o wartości 4 000 zł podlega osobnej amortyzacji. Okres jej użytkowania przewiduje się na 3 lata. Zatem amortyzacja tej części wynosi 1 333,33 zł., a amortyzacja reszty maszyny o wartości początkowej 6 000 zł (10 000 zł – 4 000 zł) amortyzowana przez okres 5 lat, będzie umarzana rocznie w wysokości 1 200 zł. Całkowity odpis umorzeniowy wynosi zatem 1 333,33 zł + 1 200 zł, czyli łącznie 2 533,33 zł. Pierwotnie amortyzacja wynosiła 2 000 zł., natomiast wskutek dostosowania do MSR o kwotę 533,33 zł zostanie zmniejszona wartość środków trwałych, a także zmniejszony wynik finansowy (por. tabela 11).

Tabela 11

Zestawienie zmian w związku z osobną amortyzacją istotnej części składowej

Aktywa	Kwota	Pasywa	Kwota
A. Aktywa trwale		A. Kapitał własny	
II. Rzeczowe aktywa trwałe		VIII. Zysk (strata) netto	-533,33 zł
1. Środki trwałe			
c) urządzenia techniczne i maszyny	-533,33 zł		

Źródło: opracowanie własne.

3. Bilans przedsiębiorstwa po przekształceniach według rozwiązań MSR

Nowy bilans uwzględniający zmiany wynikające z dostosowania przepisów do wymogów międzynarodowych zaprezentowano w tabeli 12. Bilans ten spełnia wymagania Międzynarodowych Standardów Rachunkowości. Ponadto bilans został powiększony o pozycje dotyczące aktywów i pasywów przeznaczonych do zbycia.

Tabela 12

Prezentacja aktywów i pasywów bilansu z uwzględnieniem zmian

Lp.	**AKTYWA**		**Lp.**	**PASYWA**	
A	Aktywa trwałe	1 369 180,40	A	Kapitał (fundusz) własny	531 629,81
I	Wartości niematerialne i prawne	78 215,90	I	Kapitał (fundusz) podstawowy	364 000,00
1.	Koszty zakończonych prac rozwojowych	0,00	II	Należna wpłaty na kapitał podstawowy (wielkość ujemna)	0,00
2	Wartość firmy	0,00	III	Udziały (akcje) własne (wielkość ujemna)	0,00
3	Inne wartości niematerialne i prawne	78 215,90	IV	Kapitał (fundusz) zapasowy	0,00
4	Zaliczki na wartości niematerialne i prawne	0,00	V	Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny	0,00
II	Rzeczowe aktywa trwałe	1 290 964,53	VI	Pozostałe kapitały (fundusze) rezerwowe	0,00
1	Środki trwałe	1 290 964,50	VII	Zysk (strata) z lat ubiegłych	0,00
a)	grunty (w tym prawo użytkowania wieczystego gruntu)	899 815,17	VIII	Zysk (strata) netto	167 629,81
b)	budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	124 000,00	IX	Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego (wielkość ujemna)	0,00
c)	urządzenia techniczne i maszyny	153 537,57	B	Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	3 178 911,88
d)	środki transportu	48 242,74	I	Rezerwy na zobowiązania	0,00
e)	inne środki trwałe	60 369,05	II	Zobowiązania długoterminowe	0,00
2	Środki trwałe w budowie	0,00	III	Zobowiązania krótkoterminowe	3 178 911,88
3	Zaliczki na środki trwałe w budowie	0,00	1	Wobec jednostek powiązanych	615 809,87
4	Środki trwałe przeznaczone do zbycia	5 000,00	a)	z tytułu dostaw i usług, o okresie wymagalności:	495 809,87
III	Należności długoterminowe	0,00		- do 12 miesięcy	495 768,13
IV	Inwestycje długoterminowe	0,00		- powyżej 12 miesięcy	41,74
V	Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	0,00	b)	Inne	120 000,00

Lp.	AKTYWA		Lp.	PASYWA	
B	Aktywa obrotowe	2 341 361,26	2	Wobec pozostałych jednostek	2 456 102,01
I.	Zapasy	342 222,52	a)	kredyty i pożyczki	688 000,00
1.	Materiały	120 200,49	b)	z tytułu emisji dłużnych papierów wartościowych	0,00
2.	Półprodukty i produkty gotowe	160 000,49	c)	Inne zobowiązania finansowe	0,00
3.	Produkty gotowe	0,00	d)	z tytułu dostaw i usług, o okresie wymagalności:	1 254 955,56
4.	Towary	0,00		- do 12 miesięcy	1 254 955,56
5.	Zaliczki na dostawy	62 021,54			
II	Należności krótkoterminowe	1 490 734,73	f)	zobowiązania wekslowe	0,00
1.	Należności od jednostek powiązanych	6 774,00	g)	z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń i innych świadczeń	321 890,57
a)	Z tytułu dostaw i usług, o okresie spłaty	6 774,00	h)	z tytułu wynagrodzeń	60 803,52
-	Do 12 miesięcy	6 774,00	i)	inne	230 452,36
2.	Należności od pozostałych jednostek	1 483 960,73	3	Fundusze specjalne	0,00
a)	Z tytułu dostaw i usług, o okresie spłaty	1 321 708,79	4	Zobowiązania przeznaczone do zbycia	7 000,00
-	Do 12 miesięcy	1 321 708,79	IV	Rozliczenia międzyokresowe	0,00
b)	Z tytułu podatków, dotacji, ceł, ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych	152 302,34			
c)	Inne	8 065,60			
III.	Inwestycje krótkoterminowe	508 404,01			
1.	Krótkoterminowe aktywa finansowe	508 404,01			
	Środki pieniężne i inne aktywa pieniężne	508 404,01			
	- środki pieniężne w kasie i na rachunkach	508 404,01			
IV	Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	0,00			
	SUMA	3 710 541,69		SUMA	3 710 541,69

Źródło: opracowanie własne.

Uwzględnienie zmian pozwoliło na przekształcenie bilansu sporządzonego zgodnie z ustawą o rachunkowości na postać bilansu zgodną z MSR. Suma bilansowa zmieniła się o kwotę 108 077,33 zł. Jak pokazał przykład, zmiany mają duże znaczenie dla sumy bilansowej, a zarazem dla oceny sytuacji ekonomicznej podmiotu gospodarczego. Zmiany metod wyceny mają znaczny wpływ na wartość na dzień bilansowy. Zakwalifikowanie niezakończonych prac rozwojowych jako elementu wartości niematerialnych i prawnych nie zmienia sumy bilansowej, ale ma wpływ na wielkość wskaźników struktury. Podobne konsekwencje są w wypadku zmiany wynikającej z założenia trzeciego. Zakwalifikowanie środka trwałego jako przeznaczonego do zbycia oraz zobowiązania przeznaczonego na sprzedaż nie ma wpływu na sumę bilansową, jednakże uszczegóławia bilans dając pełniejszy obraz sytuacji gospodarczej. Wyróżnienie w bilansie pozycji działalności zaprzestanej pozwala na wnikliwszą analizę pod kątem potencjalnego rozwoju jednostki. Różnice w zakresie jednorazowej amortyzacji wpływają bezpośrednio na wynik finansowy, zatem dla działalności jednostki mają ogromne znaczenie. Zaprezentowane założenia i wynikające z nich zmiany są tylko przykładem rozbieżności między rozwiązaniami krajowymi i międzynarodowymi. Rozwiązania te wpływają znacznie na wartości prezentowane w bilansie, a zatem na ocenę sytuacji podmiotu gospodarczego i zarządzanie tym podmiotem.

Uwagi końcowe

W niniejszym opracowaniu zaprezentowano różnice występujące w wersji bilansu zgodnego z polskim ustawodawstwem w porównaniu z jego wersją według międzynarodowych standardów. Celem było przedstawienie w jasny i zrozumiały sposób tych różnic i ukazanie, że mają one ogromny wpływ na wartość poznawczą bilansu. Rozpoznanie tych różnic jest istotne w kontekście przygotowywanych zmian co do koncepcyjnego ujęcia raportów finansowych. Warto zwrócić uwagę na rozległy zakres rozbieżności i potrzebę ciągłej weryfikacji aktów prawnych. Rozbieżności zaprezentowane w artykule dają też wyraz potrzebie aktualizacji wiedzy w tym zakresie, w celu właściwego prezentowania sprawozdania finansowego zgodnie z zasadą *true and fair view* (wiernego i rzeczywistego obrazu), co powinno być bardzo ważne w zarządzaniu każdą jednostką gospodarczą.

Literatura

Fedak Z.: *Przegląd różnic miedzy Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości a ustawą o rachunkowości*, SKwP, Warszawa 2007.

Gabrusewicz W., Kołaczyk Z.: *Bilans wartość poznawcza i analityczna*, Difin, Warszawa 2005.

Gabrusewicz W., *Sprawozdawczość finansowa,* Wyższa Szkoła Handlu i Rachunkowości, Poznań 2005,

http://aktualnosciksiegowe.pl/jak-odroznisz-koszty-badawcze-od-rozwojowych/docs/70_0/2068/View

Jaruga A. (red.): *Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF/MSR) a ustawa o rachunkowości - podobieństwa i różnice*, Wyd. SKwP, Warszawa 2007.

Standardy rachunkowości wobec wyzwań współczesnej gospodarki Tom II Analiza Standarów rachunkowości, red. Z. Messner, Akademia Ekonomiczna w Katowicach, Katowice 2006.

Turyna J.: *Rachunkowość finansowa*, Wyd. C.H.beck Warszawa 2008.

Ustawa z dnia 29 września 1994r. *o rachunkowości*, Dz.U. nr 152 z 2009 roku, poz. 1223 z późniejszymi zmianami z późniejszymi zmianami.

Walińska E.: *Międzynarodowe standardy rachunkowości Ogólne zasady pomiaru i prezentacji pozycji bilansu i rachunku wyników*, Oficyna Wolters Kluwer Bussiness Kraków 2007.

Winiarska K.: *MSR 1 Prezentacja sprawozdań finansowych*, Difin, Warszawa 2007.

dr Izabela Emerling
Uniwersytet Ekonomiczny
im. Karola Adamieckiego w Katowicach
Katedra Rachunkowości
iza_e@wp.pl

BALANSE SHEET IN THE LIGHT OF POLISH END INTERNATIONAL REGULATIONS - DIFFERENCES.

Summary

In the last twenty years-characterized by the dynamic development of the capital and financial markets and the economy of many countries- a demand for the full, current, comparable and reliable information about the material and the financial status as well as the financial results of the economic units has been increasing. The article offers reflections on the formula of the balance sheet in the light of Polish end international regulations.

Translated by Izabela Emerling